

VEGÅRSHEI
KOMMUNE

Plan for å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker

Vegårshei kommune 2022 – 2026

It Takes a Village, D. Wenzel

TEMA: Forebygging	Versjon: 1	Godkjent dato: 24.01.2023	Revisjon dato:
Utarbeidet av: HDM/GKS	Dato:	Sign.:	Sign.:

Innhold

Innhold	2
1.0. INNLEDNING	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Planens innhold og mål	3
1.3 Overordnet mål	4
2.0 Nasjonale og kommunal forhold	5
2.1 Nasjonale føringer og lovendringer:	5
2.2 Lokale forhold	5
2.3 Sammenheng mellom kommuneplan og strategi	6
3.0 Risiko- og beskyttelsesfaktorer	6
3.1 Kunnskapsmodellen «barns behov i sentrum»	6
3.2 Risikofaktorer	7
3.3 Beskyttelsesfaktorer	7
3.4 Utenfor-regnskapet	8
4.0 Forebygging	8
4.1 Beskrivelse av hva forebyggende tiltak er – tre nivå	9
4.2 Hvilke tiltak har vi pr i dag, delt i tre	10
4.3 Tiltak under planlegging	15
4.4 Hvilke nye tiltak har vi behov for	16
4.5 Hvilke arenaer har vi pr i dag	17
SLT – Samordningsmodell for Lokale, forebyggende Tiltak mot rus og kriminalitet.	17
Boligsosialt tema	17
Koordinerende team	18
Ressursteam for skole	18
Ressursteam for barnehage	19
Politiråd	20
4.6 Hvilke behov har vi for nye arenaer	20
4.7 Frivillig sektor	21
5.0 Kompetanse	21
5.1 Hvilken kompetanse har vi i dag	21
5.2 Hvilken kompetanse har vi behov for videre	21
6.0 Oppfølging av planen	22

1.0. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Barnevernsreformen trådte i kraft 01.01.2022. Reformen flytter mer ansvar over til kommunene på barnevernsområdet. Reformen skal bidra til å styrke det forebyggende arbeidet og tidlig innsats. For å nå målene i reformen er det nødvendig med endringer i hele oppvekstsektoren, derfor blir reformen også kalt en oppvekstreform.

Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barnas og familienes behov, er først og fremst en investering i innbyggernes velferd, men må også ses på som en investering som kan spare kommunen for mer inngripende og kostbare tiltak senere.

Kommunes ansvar for å forebygge omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker hos barn er beskrevet i Lov om barneverntjenester. I samme lov beskrives også at kommunestyret skal vedta en plan for kommunes arbeid for å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker. Kravet om en slik plan er gjeldene fra 01.01.2022:

§ 3-1. Kommunens og barneverntjenestens forebyggende virksomhet

Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsvansker. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier.

Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide.

1.2 Planens innhold og mål

Det er første gang det lages en plan for å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker i Vegårshei kommune. Planen må sees i sammenheng med flere av kommunens eksisterende planer. Disse planene er Vegårshei kommune sin kommuneplan, samfunnsdelen, Plan for psykisk helse og rus, folkehelseplanen, samt beredskapsplan mot vold og trusler i skolen. Kommunen skal også ha på plass handlingsplan for forebygging av selvmord og handlingsplan mot vold i nære relasjoner, disse planene må henge sammen med dette arbeidet. I tillegg må planen sees i sammenheng med kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis og oppfølgingsordningen skolen er en del av.

Mål for planen/arbeidet:

Planen beskriver hvordan det forebyggende arbeidet er organisert og fordelt mellom etatene, samt hvordan etatene skal samarbeide. I tillegg beskrives lokale forhold og nasjonale føringer. Det vises hvilke forebyggende tiltak vi har pr i dag og hvilke vi har behov for fremover.

Planen er arbeidet frem tverrsektorielt og arbeidsgruppen har bestått av arbeidsgruppe for BTI (Bedre tverrfaglig innsats).

Planer har vært på høring hos:

Kommunens ledergruppe

Ungdomsråd

Foreldreutvalg, skole og barnehage

Barneverntjenesten Øst i Agder

Hovedtillitsvalgte Vegårshei kommune

Oppvekstforum

Styrere private barnehager

SLT arbeidsgruppe

Kommunelege

Seksjonsledere Helse og mestring

Jordmor

Fysioterapeut

NAV

Psykisk helse og rus

Vegårshei Frivilligsentral

1.3 Overordnet mål

Barnevernsreformen som ble innført i 2022 (heretter kalt oppvekstreformen) innebærer at kommunens innsats for utsatte barn, ungdom og deres familier må dreies mot mer virksomme tiltak for forebyggende, tidlig og kraftfull innsats.

Kommunens hovedmål i kommuneplanens samfunnsdel i forhold til folkehelse er: Legge til rette for trivsel og god folkehelse i befolkningen.

Mål hentet fra kommunens overordnede strategi;

«Vi er helsefremmende kommune som satser på forebygging», enhet helse og mestring.

«Barn som har ulike behov blir tidlig identifisert, og får kvalifisert hjelp», enhet oppvekst.

Fra kommuneplanens samfunnsdel vil vi trekke frem følgende fremtidsbilder:

- Gi barn og unge oppvekstmiljøer med god tilhørighet, stabilitet og trygghet, herunder å skape gode aktivitetstilbud til barn og unge i bygda samt sikre at alle får tilgang til tilbudet.
- Være en inkluderende kommune med inkluderende sosiale møteplasser.
- Tverrfaglig samarbeid på tvers av profesjoner.
- Forebygge rus og sosiale problemer blant innbyggere.
- Skape dialog mellom foreldre og det offentlige vedrørende rus og forebyggende arbeid.
- Informere barn, unge og foreldre om konsekvenser av rus, tobakk og alkohol.

2.0 Nasjonale og kommunal forhold

Det har de siste årene vært vedtatt ulike lovendringer og reformer som alle har til hensikt å bidra til at kommunenes helhetlige tjenesteyting forbedres slik at man sikrer gode og virksomme tjenester og tiltak for barn, unge og deres familier. Regjeringen har lagt til rette for å tydeliggjøre kravene til den tverrfaglige samhandlingen gjennom endringer, krav, faglige føringer og reformer.

2.1 Nasjonale føringer og lovendringer:

Proposisjon 73 L og 133 L som omhandler Barnevernreformen fra 01.01.2022
Proposisjon 100 L om endringer i Velferdslovgivninger. Forslagene omfatter følgende lover: helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven, psykisk helsevernloven, tannhelsetjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven, barnevernloven, barnehageloven, opplæringsloven, friskoleloven, sosialtjenesteloven, NAV-loven, krisesenterloven, familievernkontorloven og integreringsloven. Blant annet er det vedtak at alle kommuner skal ha egne barnekoordinatorer fra 01.08.2022, som skal sikre at tjenester til barn, unge og deres foresatte blir godt koordinerte.

Stortingsmelding 6, Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap

Nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Opplæringslova for grunnskolen og den videregående skole

Lov om barnehager (barnehageloven)

NOU 2017:12 Svik og svikt

Nasjonalfaglig retningslinje for tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge

2.2 Lokale forhold

Folkehelseinstituttet utarbeider folkehelseprofil og oppvekstprofil for kommunene. For Vegårshei viser profilen at andel barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt er høyere enn landet som helhet. Vedvarende lav inntekt vil si at den gjennomsnittlige inntekten i en treårsperiode er under 60 prosent av median husholdningsinntekt i Norge.

Oppvekstprofilen viser at antall barn med barnevernstiltak er høyere enn landet som helhet. Det samme gjelder barn som er henvist til pedagogisk psykologisk tjeneste. Den viser også at trivsel på skolen blant barn på 7. trinn er lavere enn landsgjennomsnitt i 2022. Gjennomføringsandelen for videregående skole er høyere enn landet som helhet.

Ungdataundersøkelsene (2022) for Vegårshei viser at det har vært nedgang i hvor fornøyde elevene på ungdomskolen, er med skolen de går på. Denne undersøkelsen viser også at flere enn landsgjennomsnittet føler seg trygge i nærområdet, synes tilbudet av lokaler der de kan treffe andre ungdommer på fritiden er bra, og er med i en organisert fritidsaktivitet.

Ungdataundersøkelsen for ungdomsskolen viser at andel som rapporterer symptomer på psykisk plager ikke er høyere enn landsgjennomsnitt, på samme tid er det flere som opplever mobbing.

2. 3 Sammenheng mellom kommuneplan og strategi

Oppvekstreformen innebærer at kommunens innsats for utsatte barn, ungdom og deres familier må dreies mot mer virksomme tiltak for forebyggende, tidlig og kraftfull innsats. Vi vil i dette avsnittet knytte reformens innhold til kommuneplanens samfunnsdel og kommunens overordnede strategi.

Fra kommuneplanens samfunnsdel:

Sånn skal det være i 2031

En barndom på Vegårshei er preget av trivsel, vennskap og lek hvor barn og elever opplever deltakelse og at deres stemme blir hørt. Kommunen har en hensiktsmessig organisering av skoleuka, som gir en god skolehverdag, et godt læringsmiljø og et godt læringsutbytte.

Barn og elever møter ansatte av flere kjønn i både barnehage og i hele grunnskolen. Barn og elever har lyst til å lære, er nysgjerrige og barnehage og skole har et læringssyn som motiverer og bidrar til at barn og elever lærer og utvikler seg utfra egne forutsetninger.

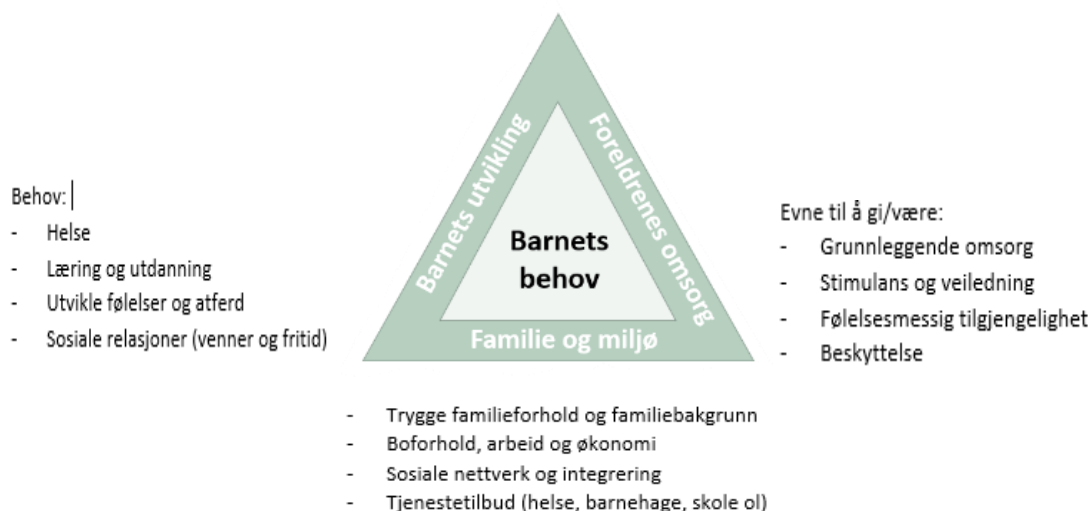
Skolen har fortsatt gode resultater og grunnskolepoeng, og minoritetsspråklige barn får god språkopplæring gjennom hele utdanningsløpet. Barn og elever har god digital kompetanse, behersker nettvett og har digital dannelse. Barn og elever møter voksne som er faglig oppdaterte og som har god relasjonskompetanse.

Barnehage og skole har et godt samarbeid med foresatte, tverrfaglig og lokalsamfunn. Barn på Vegårshei er robuste barn, barn som skal lære å ta vare på seg selv og som har evne til kritisk tenkning. Barnehage og skole fremmer holdninger og praksis for bærekraftig utvikling hvor barn og unge skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen.

3.0 Risiko- og beskyttelsesfaktorer

3.1 Kunnskapsmodellen «barns behov i sentrum»

Modellen beskriver hva slags behov som kreves dekt for at barns skal ha en sunn utvikling. Når behovene, av ulike årsaker, ikke dekkes innebærer dette en risiko i barns utvikling.

(Kunnskapsgrunnlag – Metode for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge, Helsedirektoratet, 2018)

3.2 Risikofaktorer

Risikofaktorer innebærer egenskaper eller eksponeringer som leder til økt sannsynlighet for negativ utvikling i form av sykdom, skade, mangelfull mestring ol.

Risikofaktorer:

- Skadelig omsorg
- Vold og alvorlige krenkelses
- Emosjonell utilgjengelighet/fjernhet hos foresatte
- Alkohol og rus under graviditet
- Foresatte med psykiske lidelser eller rusmisbruk
- Utviklingsvansker som ikke blir forstått eller hjulpet
- Skadelig psykososialt miljø i barnehage og skole
- Skadelige strukturelle betingelser (mangler i boforhold, relativ fattigdom, multistressende miljø)

(Anne-Kristin Imenes og Øyvind Kvello, Slik kan kommunen hjelpe barn, unge og familier på best mulig måte, Psykologisk.no 21.11.2022)

3.3 Beskyttelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer er faktorer, både individuelle, rasjonelle eller miljømessige, som bidrar til positiv utvikling for barn og unge.

Beskyttelsesfaktorer:

- Barnet har aldersadekvat eller bedre fungering på samtlige kompetanseområder; kognitivt/språk, atferd/moral, emosjonelt, sosialt, motorisk
- Barnet har venner/tilhører et sosialt felleskap
- Fra 8-års alder; barnet har en hobby, fritidsinteresse – opplever mestring
- Barnet tilpasser seg godt til barnehage og skole, innordner seg rutiner, godtar grensesetting, er sosialt inkludert og har gode skoleprestasjoner.
- Fra 10-års alder; barnet karakteriseres av optimisme, positivt selvbilde, lett å like, sosial av natur
- Omsorgspersonene har god omsorgsutøvelse
- Foreldre som er godt integrert i samfunn og er i jobb/utdanning, har god fungering og sosialt nettverk

(Kvello 2015, «Barn i risiko»)

3.4 Utenfor-regnskapet

KS (Kommunesektorens organisasjon) har i sitt «Utenfor-regnskap» laget en liste over grupper det er ekstra viktig å hjelpe.

- Barn i lavinnteksfamilier, enten norskfødte med innvandrerforeldre eller der begge foreldre er uføre eller på sosialhjelp.
- Unge som ikke fullfører videregående skole innen fem år
- Barn med hjelpetiltak i barnevernet
- Barn av foreldre med psykiske lidelser eller rusproblemer
- Barn diagnostisert med angst, depresjon eller atferdsvansker

Innsats ovenfor disse gruppen vil i stor grad samsvare med de tidligere nevnte risikofaktorene.

(Anne-Kristin Imenes og Øyvind Kvello, Slik kan kommunen hjelpe barn, unge og familier på best mulig måte, Psykologisk.no 21.11.2022)

4.0 Forebygging

Barnehage, skole og skolefritidsordningen er barns viktigste hverdagsarena utenfor hjemmet og skal sikre at alle barn og unge har mulighet til utvikling, mestring, læring og trivsel. Disse arenaene, sammen med blant annet organiserte fritidsaktiviteter, er viktige både for å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker og for å oppdage de første tegn til bekymring for barns omsorgssituasjon.

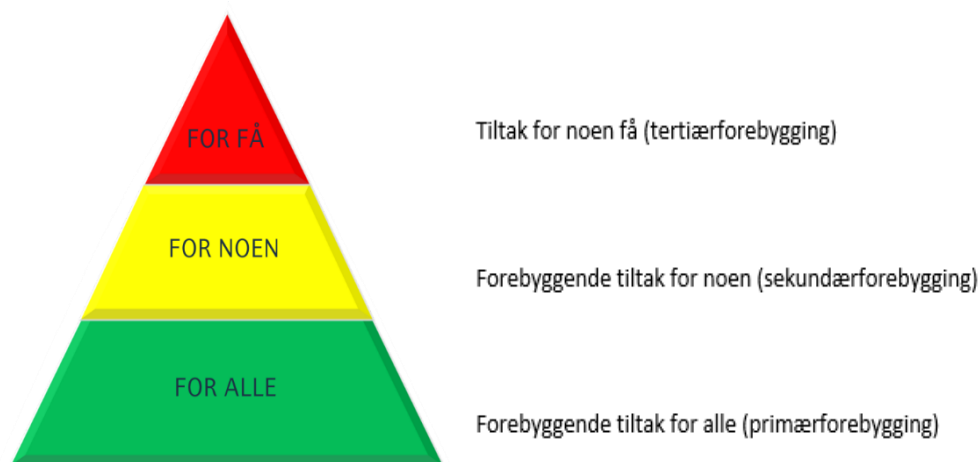
“It takes a village to raise a child”

Foreldrenes økonomiske, kulturelle og sosiale ressurser har betydning for barns helse og oppvekst. Tiltak som styrker barns selvtillit og mestringsfølelse, øker motivasjon og trivsel på skolen, legger til rette for en mer aktiv fritid og hindrer utvikling mot atferdsproblemer, vil kunne være med å styrke barns helse og muligheter. Alle tiltak som bidrar til å styrke foreldrenes mulighet for å ivareta sine barn er også viktig. Dette inkluderer tiltak som kan bidra til at foreldre får en bedre og mer forutsigbar økonomi, og tiltak som kan gi økt kunnskap om hvordan de best kan ivareta egen og barnas helse.

(Forebyggende innsats for barn og unge, Rundskriv Ø – 16/2018)

4.1 Beskrivelse av hva forebyggende tiltak er – tre nivå

Tiltakspyramiden

Primærforebygging:

Begrepet brukes om det generelle forebyggende arbeidet. Innsatsen rettes mot alle barn og unge og skal hindre at problemer eller negativ utvikling oppstår. Dette vil være tiltak som er rettet mot alle barn, unge og foresatte og som styrker beskyttelsesfaktorene.

Sekundærforebygging:

Innsats som retter seg mot grupper av barn og unge hvor det finnes høy risiko for at vansker kan oppstå eller hvor det er tendenser til vansker. Dette vil være tiltak rettet mot barn og unge med forhøyet risiko, før symptomtrykket blir så stort at det påvirker barns utvikling.

Tertiærforebygging:

Innsats som forsøker å hindre, snu eller begrense konsekvenser av et etablert problem eller negativ utvikling som har oppstått. Problemet er identifisert. Dette vil være tiltak som retter seg mot barn, ungdom og foresatte med utfordringer som har påvirket barns utvikling negativt.

(Forebyggende innsats for barn og unge, Rundskriv Ø – 16/2018)

4.2 Hvilke tiltak har vi pr i dag, delt i tre

Forebyggende tiltak i Vegårshei kommune fordelt etter tiltakspyramiden:

Primærforebyggende tiltak:

Tiltak	Kort beskrivelse	Ansvar
Barnehage		
Strukturerte språkgrupper	Intensive språkgrupper tre perioder av seks uker pr år for alle barn. Tre barn pr gruppe.	Alle ansatte i kommunal barnehage
Språkgruppe	Små gruppe med fokus på språk	Alle ansatte i de private barnehagene
Bravo	Fokus på språk, lek og bevegelse. Tre måneder, to perioder i året.	Alle ansatte i de private barnehagene
SMART	Opplegg rettet mot å styrke sosial kompetanse.	Alle ansatte i barnehagene
Stine Sofie - Barnehagepakke	Pedagogisk opplegg rettet mot barn for å forebygge vold og overgrep	Pedagogiske ledere i barnehagene
Alle med	Observasjonsmateriell aldersadekvat utvikling/mestring	Pedagogisk leder
Minos	Handlingsplan for flerkulturelle barn og familier (veileder)	Styrer/pedagogisk leder
Overgangsmøte barnehage/skole	Sikre at overgang fra barnehage til skole blir god, og at det legges til rette for at barnets behov ivaretas	Styrere/reaktor/SFO-leder
Femmer-opplegg	Felles opplegg for skolestartere i alle barnehagene for å bli kjent før skolestart	Pedagogisk leder
READ	Prosjekt i skole og barnehage. Formålet med READ Agder er å gi økt leseglede blant barn og unge, og støtte foreldre involvering i barns lesing.	Rektor/lærer Styrer/pedagogisk leder
Skole		
SMART	Opplegg rettet mot å styrke sosial kompetanse. Brukes 1.-4.trinn	Rektor
LINK	Undervisningsopplegg knyttet til livsmestring. Brukes 5. til 7. trinn.	Rektor
Minos	Handlingsplan for flerkulturelle barn og familier (veileder og konkrete skjema)	Rektor/kontaktlærer
Delbart	"Delbart?" er en forbyggende undervisningsopplegg om ulovlig bildedeling og seksuell utpressing. Gjennomføres i 8. trinn	Politikontakt
Dele = delta	Undervisningsopplegg utviklet av Kripas for å forebygge deling av voldsvideoer. Gjennomføres i ungdomskolen.	Politikontakt
Rus og holdninger	Opplegg fra politiet i 10. trinn og på foreldremøte for denne klassen om rus og holdninger	Politikontakt

Verdensdagen for psykisk helse	Opplegg i forbindelse med Verdensdagen for psykisk helse i 10.trinn	Psykisk helse og rus og Skolehelsetjenesten
Lunsj for 10.trinn	Frivilligsentralen serverer nystekt bakerovnsbrød til 10. trinn hver 14. dag	Frivilligsentralen
	Helse	
Kartlegging jordmor	Jordmor kartlegger alle gravide i forhold til rus, psykisk helse og vold	Jordmor
Skolehelsetjenesten 1. til 10. trinn	Råd og veiledning for å fremme fysisk og psykisk helse	Helsesykepleier
Barselgruppe	Helsesykepleier samler til oppstart av barselgruppe, deretter drives de av deltagerne.	Helsesykepleier
Helsestasjon for ungdom	Råd og veiledning, noen å snakke med.	Helsesykepleier
Godt begynt	Strukturert digitalt kartleggingsverktøy med spørsmål om helse til foresatte med barn på to år og første klasse, samt ungdom i 8. trinn. Svar brukes som utgangspunkt for helsesamtale.	Helsesykepleier
Helsesamtale med helsesykepleier	Systematisk samtale med alle på 1. og 8. trinn. I 1. trinn er foresatte med på samtale. Med lege 1. trinn.	Helsesykepleier
	Barnehage/skole/helse	
«Å ta opp uro»	Metodikk for å ta opp subjektiv uro rundt barn, unge, foreldre tidlig med den det gjelder.	Ledelse Helse og mestring og Oppvekst
«Adferd som utfordrer»	Opplæring av ansatte med fokus på økt trygghet og mestring i møte med utfordrende atferd.	Ledelse Helse og mestring og Oppvekst
	Fritid	
Utstyrskasse	Barnehage har egen utstyrskasse. Frivilligsentral har utstyrskasse med skiutstyr og utsyr til tur.	Frivilligsentral
Bibliotekklubb	Lavterskeltilbud etter skoletid for barn på mellomtrinnet	Bibliotekar
Oversikt over fritidsaktiviteter	Det finnes oversikt for fritidsaktiviteter for barn og unge på kommunenes hjemmeside	Kontaktperson for tilskudd inkludering
Frivillige organisasjoner	I kommunen finnes det mange lag, foreninger og organisasjoner, disse gjøre en stor jobb i forhold til forebyggende tiltak	Frivillige organisasjoner
Lave kontingenter	Lave kontingenter på aktiviteter kan bidra til deltagelse	Frivillige organisasjoner
Språkkafe	Treff på biblioteket for å øve på å snakke norsk	Bibliotekar

Sekundærforebyggende tiltak:

Tiltak	Kort beskrivelse	Ansvar
Redusert betaling barnehage/SFO	Behovsprøvd mulighet for redusert betaling barnehage og SFO.	Enhetsleder Oppvekst
TRAS	Kartleggingsverktøy for observasjon av språkutvikling (3-5 år)	Pedagogisk leder
Språk 5-6	Screening test, språkutvikling (5-6 år)	Styrer/spesialpedagog
Ressursteam for barnehage	Tverrfaglig drøftingsmøter	Spesialpedagogisk koordinator barnehage
Ressursteam for skole	Tverrfaglig drøftingsmøter	Spesialpedagogisk koordinator skole
Spesialpedagogisk hjelp (PPT)	Kartlegging og vurdering av rett/ikke rett til spesialpedagogisk hjelp/undervisning, og anbefaling av tiltak	Spesialpedagogisk koordinator barnehage og skole, og pedagogisk psykologisk rådgiver
Veiledning fra PPT	Veiledning til spesialpedagoger i barnehage en time pr måned	Spesialpedagogisk koordinator barnehage og pedagogisk psykologisk rådgiver
Særskilt norskopplæring/tospråklig assistent	Kartlegging og vurdering av rett til særskilt norskopplæring for minoritetsspråklige elever	Rektor/spesped. koordinator
FOKUS	Spesialundervisning organisert på en ny måte med aldersblandede grupper, og flere pedagoger tilsted.	Rektor
ABUP, Drop-in	Tilbud om en times veiledning fra psykolog ved ABUP til foresatt/barn og ansatte i kommunen	Helsesykepleier
EPDS (Edinburgh postnatal depresjonsskår)	Kartleggings skjema for depresjon som brukes på indikasjon av jordmor og helsesykepleier	Jordmor og helsesykepleier
Barn som pårørende	Kommunen har kontaktperson mellom Sørlandet sykehus og kommune for barn som har foresatte eller søsken som er i behandling.	Helsesykepleier 0-5 år
Økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning NAV	Rådgivning i forhold til privatøkonomi fra NAV	NAV kommunale tjenester
Bostøtte	Statlig behovsprøvd støtteordning for personer med lav inntekt.	Saksbehandler Husbankens virkemidler
Startlån	Vanskeligstilte på boligmarkedet skal få mulighet til å kjøpe egen bolig. Barnefamilier skal prioriteres.	Saksbehandler Husbankens virkemidler

Tærtierforebyggende tiltak:

Tiltak	Kort beskrivelse	Ansvar
Individuell oppfølging sosiallærer	Oppfølging i form av samtale. Kan også være sekundærforebyggende	Sosiallærer
Individuell oppfølging helsesykepleier	Oppfølging i form av samtale. Kan også være sekundærforebyggende	Helsesykepleier
Individuell oppfølging Psykisk helse og rus	Oppfølging i form av samtale, veiledning og samarbeid med andre involverte.	Psykisk helse og rus
Koordinator	En person som har ansvar for å koordinere og samordne det tverrfaglige samarbeidet.	Koordinerende team
Individuell plan	Verktøy for å sikre og koordinere fremdrift i det tverrfaglige tjenestetilbudet.	Koordinerende team
Ansvarsgruppe	Planlagte samarbeidsmøter hvor behov, ansvar og videre oppfølging er tema.	Koordinerende team
Tiltak fra barnevernet	MST, foreldreveiledning, avlastning, miljøterapeutisk oppfølging, tilsyn, familieråd, gratis barnehageplass/SFO,	Barneverntjenesten Øst i Agder
Avlastning	Tilbud til personer og familier med særlig tyngende omsorgsarbeid.	Koordinerende team
Støttekontakt	Tilbud til personer som trenger ekstra støtte og oppfølging for aktivitet i fritiden	Koordinerende team

Oppfølgingsordningen

Vegårshei kommune er trukket ut til å være en del av oppfølgingsordningen, i perioden 2022 – 2025. Gjennom omfattende analysearbeid (forfasen med vekt på analyse varer i ett år) ser det ut som at vi skal rette fokus i hovedprosjektet mot lese- og skrive opplæring 0-16 år, altså innenfor hele oppvekst (fra barnehage til og med ungdomsskole). Vi vil gjennomføre prosesser i våre personalgrupper i løpet av våren 2023, deretter vil vi bestemme oss for mål og retning på prosjektet som skal gå fra høsten 2023 til og med våren 2025.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis

Alle barnehagene på Vegårshei har anledning til å gå inn i et arbeid med barnehagebasert kompetanseheving, initiert av Østre Agder-samarbeidet. Vi vurderer dette som aktuelt, men avventer oppstart av dette arbeidet. Det vil skje en utvikling de neste årene når det gjelder

kompetanseordningene innenfor oppvekstsektoren, vi ser for oss at de tre ordningene vi har i dag vil bli slått sammen til en. Vegårshei skule og barnehagene i kommunen vil være en del av dette arbeidet, også fremover.

BTI

Vegårshei kommune har jobbet med/etter BTI-modellen siden 2018. BTI står for bedre tverrfaglig innsats. Målet med arbeidet er å sikre helhetlig og koordinert oppfølging av barn, unge og familier som det knyttes bekymring uten at det blir brudd i oppfølgingen samt at barn og unge og familier blir hørt i saker som gjelder dem selv. Det finnes en egen handlingsveileder som er tilgjengelig på kommunes hjemmeside.

20% stilling forebyggende arbeid

Fra 01.11.2022 ble antall årsverk i tjenesten Psykisk helse og rus økt fra to årsverk til tre. Det skal brukes 20% av det nye årsverket til forebyggende arbeid. Det er mye som kan legges til denne stillingen, men noe av det viktigste blir nok å være «trådholder» i det forebyggende arbeidet. Det som er planlagt å ligge i de 20% er: SLT-koordinator, lede BTI-gruppe fremover og kontaktperson for tilskudd til inkludering av barn og unge.

Brukermedvirkning

Brukermedvirkning er et sentralt prinsipp som er nedfelt i flere lover, blant annet i bruker- og pasientrettighetsloven, helse- og omsorgstjenesteloven og lov om arbeids- og velferdsforvaltningen. Brukermedvirkning har som mål å bedre kvaliteten på tjenestene ved at brukerne får reell innflytelse på valg og utforming av tjenestetilbudet. Brukermedvirkning innebærer at tjenestetilbudet så langt som mulig utformes i samarbeid med brukeren, og at det legges stor vekt på hva brukeren ønsker. I Vegårshei kommune ønsker vi å ta brukene på alvor. Den kompetansen hver enkelt bruker av tjenestene sitter på, er verdifull for oss. Brukernes stemme skal blant annet høres på følgende måte:

Brukermedvirkning på individnivå (omhandler den det gjelder):

- Innflytelse på egen behandling og oppfølging
- Deltagelse i tverrfaglige drøftingsmøter som omhandler en selv eller barna
- Tilstrekkelig med informasjon til brukere, både i direkte kontakt med hjelpeapparatet, og via kommunens nettsider
- Individuell plan
- Koordinator

Brukermedvirkning på systemnivå:

- Ungdataundersøkelsen
- Elevundersøkelsen
- Brukerundersøkelse NAV
- Brukerundersøkelse psykisk helse og rus
- Foreldreutvalg skolen
- Foreldreutvalg barnehagen
- Ungdomsråd
- Elevråd

4.3 Tiltak under planlegging

Tiltak	Kort beskrivelse	Ansvar
Barnekoordinator	Fra 1. august 2022 fikk kommunene en lovfestet plikt til å tilby barnekoordinator til familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og der barnet har behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester.	Koordinerende team
ICPD - International Child Development Programme	ICDP er et helsefremmende og forebyggende program som har som mål å styrke omsorgen og oppveksten for barn og unge. Det retter seg mot omsorgsgivere og skal styrke deres omsorgskompetanse (foreldreveiledning i gruppe)	Enhetsleder Helse og mestring
TIBIR – tidlig innsats barn i risiko	Programmet består av seks ulike intervensjoner som til sammen representerer en helhetlig innsats for å forebygge og avhjelpe forløpere til eller allerede utviklede atferdsproblemer hos barn. Programmet har også som målsetting å styrke barnets sosiale kompetanse. <ul style="list-style-type: none"> • Kartlegging • Forelderådgivning • PMTO-foreldregruppe • Konsultasjon • Sosial ferdighetstrening • PMTO-behandling 	Barneverntjenesten Øst i Agder i samarbeid med enhetsledere for Oppvekst og Helse og mestring
Digital fritidsoversikt	Oversikt over fritidsaktiviteter bør gjøres mer tilgjengelig	Kontaktperson for tilskudd inkludering
Forebyggende program i skolen	Frem til 2021 har det forebyggende programmet «Kjærlighet og grenser» vært brukt i skolen, dette er	Enhetsleder Helse og mestring og

	under revurdering og Vegårshei er med som pilot-kommune for nytt opplegg.	enhetsleder Oppvekst
Kommunepsykolog	Budsjettert fra 2023	Enhetsleder Helse og mestring
Bli en som ser	Kompetansehevingsprogram for tidlig oppdagelse av sårbare barn	Styrer Ljøstadsaga barnehage
Intensiv trening i grunnleggende ferdigheter	Intensiv trening - grunnleggende ferdigheter, dette ønsker vi å organisere med en 50% stilling gjennom prosjektfinansiering i første omgang	Rektor

4.4 Hvilke nye tiltak har vi behov for

Lovendringene er uavhengig av alder og gjelder alle med behov for velferdstjenester, med unntak av barnekoordinator som gjelder for de under 18 år. Bakgrunnen for endringene er å få til bedre samarbeid og samordning av tjenester til barn og unge. Endringene er derfor særlig relevante for barn, unge og deres familier.

Disse tiltakene er relativt kostbare og gjør store utslag på fremtidige budsjett, for alle enheter og spesielt for *oppvekst og helse og mestring*. Vi har fått noe av dette på plass, men det gjenstår flere tiltak før vi er i mål.

Tiltak	Kort beskrivelse	Ansvar
Miljøterapeut	50% skole, innmeldt behov	Enhetsleder Oppvekst
Pedagog	Intensiv lese- og skriveopplæring, innmeldt behov	Enhetsleder Oppvekst
COS – Circle of Security	Foreldreveiledningskurs, søkt midler	Enhetsleder Helse og mestring
Skolelos	Legges inn strategisamling 2023, søke Bufdir 2023. Stilling forebygge skolevegring og drop-out.	Enhetsleder Oppvekst
Gratis fritidsaktivitet	Midler til en gratis fritidsaktivitet, søke Bufdir 2023. Legges inn strategisamling 2023	Folkhelsekoordinator
Alle med	Fritidsaktiviteter, vurdere samarbeid med «Alle med» våren 2023	Enhetsleder Oppvekst og enhetsleder Helse og mestring
Bruk av utviklingssamtaler	Gjennomgang av hvordan utviklingssamtaler brukes i skole og barnehage	Enhetsleder oppvekst, rektor og styrer
Bruk av foreldremøter	Gjennomgang av hvordan foreldremøter brukes i skole og barnehage	Enhetsleder oppvekst, rektor og styrer
Skole-hjem samarbeid	I samarbeid med FAU sette fokus på samarbeid skole-hjem	Enhetsleder oppvekst og rektor
Stafettlogg	Stafettlogg er en digital samhandlingsplattform mellom barn, foresatte og ansatte og skal sørge for individuell oppfølging av barn og unge. Søkt om midler.	Enhetsleder Helse og mestring og enhetsleder Oppvekst.

Team som jobber med psykisk helse barn og unge	Behov for team som jobber med oppfølging av barn og unge med utfordringer knyttet til Psykisk helse. Behov for økte ressurser til dette både i skole og Psykisk helse og rus	Enhetsleder Helse og mestring og enhetsleder Oppvekst
Ufrivillig skolefravær	Kompetanseheving for å jobbe med forebygging	Rektor

Listen over tiltak knyttet til denne harmoniseringen av lovverket ser slik ut pr dags dato. Vi tenker at denne listen er arbeidsgruppens "svar" på hvordan vi vil møte oppvekstreformen i Vegårshei kommune.

4.5 Hvilke arenaer har vi pr i dag

SLT – Samordningsmodell for Lokale, forebyggende Tiltak mot rus og kriminalitet.

SLT skal være med å sikre at de ressursene som allerede finnes hos kommunen og politiet, blir mer samkjørte og målrettede. SLT arbeidet inngår som en del av den helhetlig satsingen på barn og unge i Vegårshei kommune, med hovedvekt på 12 – 18 år og deres foreldre, samt unge voksne i alderen 18-20 år: Alle ungdommer, ungdommer med risiko for å utvikle vansker/har begynnende vansker og ungdommer med behov for særskilte tiltak.

Mål for SLT-arbeidet: Forebygge rus og kriminalitet blant ungdom i Vegårshei kommune.

Medlemmer i SLT arbeidsgruppe:

- Rektor Vegårshei skole
- Kontaktperson for barneverntjenesten Øst i Agder
- Politikontakt for Vegårshei
- SLT koordinator
- Skolehelsetjenesten
- Fagansvarlig psykisk helse og rus

Boligsosialt tema

Boligteam er pådriver for det boligsosiale arbeidet i Vegårshei kommune. Det er tverrfaglig sammensatt og medlemmene har oversikt over vanskeligstilte på boligmarkedet. Det er særlig fokus på barnefamilier. Boligteam skal være med å sikre «rett bolig til rett innbygger».

Medlemmer i boligsosialt team:

- Folkehelsekoordinator/planrådgiver
- Enhetsleder teknisk drift og forvaltning
- Avdelingsleder NAV kommunale tjenester
- Seksjonsleder helse og mestring
- Saksbehandler husbankens virkemidler
- Fagansvarlig psykisk helse og rus

Koordinerende team

Koordinerende team skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Koordinerende team skal også sørge for at Helse- og omsorgstjenestelovens § 3-4 om krav til samhandling opprettholdes. Koordinerende team skal også sørge for at kapittel 7 om individuell plan og koordinator ivaretas.

Medlemmer i koordinerende team:

- Saksbehandler tjenestekontoret
- Enhetsleder helse og mestring
- Seksjonsledere helse og mestring
- Fysioterapeut
- Ergoterapeut

Ressursteam for skole

Tverrfaglig ressursteam for skole tilbyr tverrfaglig drøftingsmøter for barn med faglige utfordringer eller som det er knyttet uro/ bekymring til. Teamet har fokus på tidlig innsats og forebyggende tiltak. Målet er at eleven skal få rask og effektiv hjelp og støtte når det er behov for det.

Det innhentes samtykke fra foreldre i forkant av møtet hvis foreldre/barn ikke selv kan delta. Det er et krav at saker skal drøftes i tverrfaglig ressursteam før det blir sendt en henvises til PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste).

Faste medlemmer i teamet er:

- PPT
- Barneverntjenesten
- Sykepleier i skolehelsetjenesten
- Rådgiver
- Sosillærer
- Spesialpedagogisk koordinator
- Rektor
- Andre kan delta hvis behov, f. eks. flykningetjenesten eller fysioterapeut

Ressursteam for barnehage

Ressursteam for barn i barnehagealder tilbyr tverrfaglig drøftingsmøter til barnehager, ev. andre ansatte som møter barn i aktuell alder. Teamet har fokus på tidlig innsats og forebyggende tiltak. Det kan drøftes barn det er knyttet uro/ bekymring til. Målet er at barn i barnehagealder skal få rask og effektiv hjelp og støtte når det er behov for det. Barnehagen ev. andre ansatte, kan med samtykke fra barnets foresatte melde inn saker til drøfting. Det innhentes samtykke fra foreldre i forkant av møtet hvis foreldre/barn ikke selv kan delta. Det er et krav at saker skal drøftes i tverrfaglig ressursteam før det blir sendt en henvises til PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste).

Faste medlemmer i teamet er:

- PPT
- Barneverntjenesten
- Helsesykepleier
- Fysioterapeut
- Spesialpedagog
- Styrer
- Andre kan delta hvis behov, f. eks flyktning tjeneste eller fysioterapeut

BTI gruppe

BTI gruppe skal er tverrfaglig sammensatt og skal bidra til å sikre det forebyggende arbeidet i kommunen.

Gruppen består av:

- Fagansvarlig psykisk helse og rus
- Saksbehandler tjenestekontoret
- Spesialpedagogisk koordinator skole
- Spesialpedagog barnehagene
- Styrer Vegårshei barnehage
- Sykepleier i skolehelsetjenesten
- Sosillærer
- Avdelingsleder barneverntjenesten Øst i Agder
- Leder pedagogisk psykologisk tjeneste
- Folkehelsekoordinator

Politiråd

Politiråd er et offentlig samarbeidsorgan mellom kommunen og det lokale politiet, det foreligger egen samarbeidsavtale. Det skal bidra til å styrke det kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Medlemmer politiråd:

- Ordfører
- Lensmann
- Politikontakt for Vegårshei
- SLT-koordinator

Oppvekstforum

Et samarbeidsforum i kommunen der medlemmene møtes 2-3 møter i halvåret. Sakene er satt opp med utgangspunkt i årshjul oppvekst, dette kan endres ved behov i løpet av året. Økonomi er fast sak og følger er årshjul knyttet til budsjettarbeid og oppfølging av regnskap. Sykefravær er fast sak i møtene (bestemt i oppvekstforum 21.9.2021), det diskuteres på generelt grunnlag.

Kompetanseordningene: Dekomp, Rekomp og kompetanseløftet for spesialpedagogikk er fast på agenda under kompetanseutvikling. Oppfølgingsordningen blir fast sak på møtene fra skoleåret/barnehageåret 2022/2023.

Medlemmer oppvekstforum:

- Rektor Vegårshei skule, SFO og voksenopplæring
- Styrer Vegårshei barnehage
- SFO leder
- Enhetsleder oppvekst
- Hovedtillitsvalgt utdanningsforbundet
- Hovedtillitsvalgt fagforbundet

4.6 Hvilke behov har vi for nye arenaer

Tjenester fra Vegårshei kommune (for eksempel Psykisk helse og rus) har samarbeid med de videregående skolene på individnivå. Det finnes ikke strukturert samarbeidsarenaer med de videregående skolen, dette kan være aktuelt fremover.

Ansatte og foreldre i Vegårshei kommune kan benytte ABUP drop-in til veiledning og konsultasjon (en time pr sak). Dette er et godt og nyttig tilbud, men det er ikke på plass et strukturert samarbeid med ABUP på systemnivå.

4.7 Frivillig sektor

I Vegårshei kommune er det mange lag og foreninger som har tilbud til barn og unge. Fra Ungdataundersøkelsen ser vi som nevnt at det er flere enn landsgjennomsnitt som deltar i en organisert fritidsaktivitet, og at ungdommen synes at tilbudet av lokaler de kan treffe andre ungdom på i fritiden er bra.

Frivillig sektor utgjør en viktig ressurs og gir et viktig bidrag til aktiv inkludering og forebygging av utenforskap. Frivilligheten er viktig for et levende lokalsamfunn som gir alle mulighet for å være med i felleskapet.

Å være frivillig betyr at man gjør en innsats uten å få betalt for det. Frivillig arbeid kan sees på som «vinn-vinn». Det kan gi felleskap og mestringfølelse for dem som utfører det frivillige arbeidet, og for barn og unge som får glede av at voksne gjør frivillig arbeid kan det føre til tilhørighet, mestring og inkludering.

Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, og arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen. (Regjeringen.no)

Frivillig arbeid kan sees direkte i sammenheng med folkehelsearbeid, særlig med fokus på forebygging av psykisk lidelse og fremming av helse og trivsel.

I 2023 økes ansettelsesressursen i Vegårshei Frivilligsentral fra ca 40 % til 100% stilling. Dette gir grunnlag for en enda større innsats ovenfor barn og unge. Vegårshei kommune ønsker fortsatt godt og økt samarbeid med Frivilligsentral på områder knyttet til barn, unge og familier.

5.0 Kompetanse

5.1 Hvilken kompetanse har vi i dag

Innenfor oppvekst har alle ansatte enten fagbrev eller annen relevant utdanning på fagarbeidernivå, alle barnehagelærere eller pedagogisk ledere og lærere har godkjent utdanning. Vi har sikret oss kompetanse innenfor spesialpedagogikk og helsesykepleie på masternivå er under utdanning. Innenfor Helse og mestring har alle som jobber i psykisk helse og rus relevante videreutdanninger.

5.2 Hvilken kompetanse har vi behov for videre

Kompetanseplanene beskriver vårt fremtidige behov for kompetanse. Vi trenger fagarbeidere med videreutdanning, innenfor både psykisk helse og PAS – positiv atferd støtt.

Elever som har behov for spesialundervisning får denne hjelpen av kvalifisert personale, men vi ser et økende behov for å få inn andre yrkesgrupper i skolen for eksempel omsorgsarbeidere, vernepleiere og sykepleiere. Vi trenger i første omgang en vernepleier inn i miljøet slik at vi i fellesskap kan finne gode tiltak og jobbe mer forebyggende enn vi gjør i dag.

Vi trenger barnehagelærer og lærer som ønsker å fylle på med videreutdanning innenfor områder der vi tidligere kunne lene oss på andre linjetjenesten. Eks. Program som DUÅ, LOGOS og ART.

DUÅ (de utrolige årene) er en av de best dokumenterte programseriene i Norge for å hjelpe barn med atferds- og sosiale vansker, og deres familier.

Aggression Replacement Training (ART) er en opplæringsmetode for sinnekontroll som foregår strukturert, i grupper. Metoden har vist seg effektiv for å forebygge aggressiv atferd hos barn og ungdom.

PALS, Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling;

PALS er en skoleomfattende innsatsmodell. Den består av systematiske og effektive forebyggingstiltak som retter positiv oppmerksomhet mot alle skolens elever.

Sektorledere har ikke rektorskole/styrerutdanning. Det er behov for å tilrettelegge for eller tilby mellomledere relevant lederkompetanse, vi planlegger å gjennomføre dette innen 2025.

Vi har ikke alle svar med tanke på fremtidig behov. Vi vil bruke oppfølgingsordningen til å teste ut en ordning med lesepedagog. Vi vil benytte denne prosjektperioden til å teste ut flere ulike tiltak, dersom vi får økonomisk støtte fra Statsforvalteren.

Vi tenker at tidlig innsats i stor grad handler om å ha den rette veiledningen å tilby foreldre, så tidlig som mulig. Vi har satt i gang med skolering av ICDP-veiledere, men vi mener det er behov for COS-veiledere og PMTO-veiledere på sikt.

Dersom Barnevernet i Østre agder klarer å skolere PMTO-terapeuter vil vi få skolert våre veiledere fra 2024. Vi er avhengig av at de andre kommunene i samarbeidet er positive til dette programmet for at dette skal bli noe av.

6.0 Oppfølging av planen

Rullering administrativt vår 2024.

Referanser:

[Microsoft Word - RundskrivQ_16_2013_Inmat.doc \(regjeringen.no\)](#)

[Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge - Helsedirektoratet](#)

[Forsiden - Lovdata](#)

Forebyggende innsats for barn og unge, Rundskriv Ø – 16/2018

Kunnskapsgrunnlag – Metode for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge, Helsedirektoratet, 2018

Anne-Kristin Imenes og Øyvind Kvello, Slik kan kommunen hjelpe barn, unge og familier på best mulig måte, Psykologisk.no 21.11.2022

Kvello 2015, «Barn i risiko»

[Folkehelse - regjeringen.no](#)